

УДК 33Т
ББК 65.9 (5Т)
М 92

**МИНТАҚАИ ОЗОДИ ИҚТИСОДИ
(МОИ) ДАР НИЗОМИ МАРКАЗҲОИ
РУШДИ МИНТАҚА**

Ишноова Сайёра Султоновна – номзади илмҳои итисодӣ, дотсенти кафедраи иқтисодиёти ҷаҳонӣ МДТ “Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Б.Ғафуров”, ш. Хуҷанд, Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Муҳсинова Парвина Абдулқосимовна - номзади илмҳои итисодӣ, дотсенти кафедраи иқтисодиёти ҷаҳонӣ МДТ “Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Б.Ғафуров”, ш. Хуҷанд, Ҷумҳурии Тоҷикистон, e-mail: abulkosim-m@mail.ru

Мирҷамолова Маҳбубҷон Олимҷоновна - Магистранти соли 2-юми кафедраи иқтисодиёти ҷаҳонӣ МДТ “Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров” ш. Хуҷанд, Ҷумҳурии Тоҷикистон.

**СВОБОДНАЯ ЭКОНОМИЧЕСКАЯ
ЗОНА (СЭЗ) В СИСТЕМЕ ЦЕНТРОВ
ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА
РЕГИОНА**

Ишанова Сайёра Султоновна – кандидат экономических наук, доцент кафедры мировой экономики ГОУ “Худжандский государственный университет имени академика Б. Гафурова”, г. Худжанд, Республики Таджикистан.

Муҳсинова Парвина Абдулқосимовна - кандидат экономических наук, доцент кафедры мировой экономики ГОУ “ХГУ имени академика Б.Гафурова”. г. Худжанд, Республике Таджикистан, e-mail: abulkosim-m@mail.ru

Мирдҷамолова Маҳбубадҷон Олимдҷановна - магистрант 2-го курса кафедры мировой экономики ГОУ “Худжандский государственный университет имени академика Б. Гафурова”, г. Худжанд, Республики Таджикистан.

**FREE ECONOMIC ZONE (FEZ) IN
THE SYSTEM OF REGIONAL
ECONOMIC GROWTH CENTERS**

Ishanova Sayora Sultonovna - Candidate of Economics, Associate Professor of the Department of World Economy, State Educational Establishment “Khujand State University named after Academician B. Gafurov”, Khujand, Republic of Tajikistan.

Muhsinova Parvina Abdulkasimovna - Candidate of Economics, Associate Professor of the Department of World Economy, State Educational Establishment “Khujand State University named after Academician B. Gafurov”, Khujand, Republic of Tajikistan.

e-mail: abulkosim-m@mail.ru

Mirjamolova Mahbubajon Olimjonovna - 2-nd year Master Student of the Department of World Economy, Khujand State University named after Academician B. Gafurov, Khujand, Republic of Tajikistan.

Калидвожаҳо: минтақаи озоди иқтисоди (МОИ), МОИ “СУҒД”, мафҳуми МОИ, Қонуни ҶТ “Дар бораи МОИ “

Дар мақола кӯшиши хулосабардоири назариявӣ ва амалие, ки дар асоси таҳлили асосҳои мафҳуми Минтақаи Озоди Иқтисодӣ ва маводҳои фактологияи МОИ “СУҒД”, ба харҷ дода шудааст, то ки истифода аз лаҳзаҳои он ба баланд шудани самаранокии МОИ замина омода шавад.

Дар натиҷа ба сифати навгонии илми мақола таърифи муаллифии мафҳуми МОИ ва ба сифати пешниҳод, маҷмуи чорабиниҳои амалӣ оиди бехтарсозии фаъолияти МОИ “Сугд” ҳам аз ҷониби давлат ва ҳам аз ҷониби соҳибкорони ватанию хориҷӣ пешниҳод карда шуд, ки амалигардонии он бояд нуқтаи асосии рушди МОИ “Сугд”-ро гузорад. Маҷмуи чорабиниҳои, ки дар мақола пешниҳод шудааст асосан ба ҳалли як муаммо, ки дар назди МОИ “Сугд” меистад ва ҳамчун норасоии маблағгузорӣ барои рушди субъектҳои хоҷагидорӣ дар минтақа ба қайд гирифта шуда, барои ҳавасмандгардонии иштирокчиёни хориҷии МОИ “Сугд” равона карда шудааст. Ба сифати чорабиниҳои иловагӣ муайян кардани самтҳои рушди минтақа аз ҷумла ганигардонии номгӯи маҳсулоти тайери истеҳсолие, ки ба хориҷи кишвар таъинот гирифтааст, яъне ба баланд шудани иқтисодии содироти минтақа равона карда шудааст, дохил карда мешавад.

Ключевые слова: свободная экономическая зона, свободная экономическая зона “Согд”, определение СЭЗ, Закон Республики Таджикистан “О свободных экономических зонах”

В статье предпринята попытка сделать теоретические и практические выводы на основе анализа концептуальной основы СЭЗ и фактических материалов СЭЗ «Сугд» с целью подготовки почвы для повышения эффективности СЭЗ. В результате было представлено авторское определение СЭЗ как научной новизны и комплекс практических мероприятий по совершенствованию деятельности СЭЗ «Сугд» как со стороны государства, так и отечественных и зарубежных предпринимателей, реализация которых должна стать основным пунктом Развития СЭЗ «Сугд». Комплекс мер, представленный в статье, в основном направлен на решение проблемы, стоящей перед СЭЗ «Сугд» и оформленной как недостаток финансирования для развития хозяйствующих субъектов региона, и на стимулирование иностранных участников в СЭЗ «Сугд». Дополнительной мерой является определение направлений развития региона, в том числе по обогащению номенклатуры готовой продукции, предназначенной для зарубежных стран, т.е. направленной на повышение экспортного потенциала региона.

Key words: free economic zone, free economic zone “Sogd”, definition of FEZ, Law of the Republic of Tajikistan “On free economic zones”

The article attempts to draw theoretical and practical conclusions based on the analysis of the conceptual framework of the Free Economic Zone and factual materials of FEZ “Sughd” in order to prepare the ground for increasing the effectiveness of FEZ. As a result, the author's definition of FEZ as a scientific novelty and a set of practical measures to improve the activities of FEZ “Sughd” were presented by both the state and domestic and foreign entrepreneurs, the implementation of which should be the main point of FEZ development. Sughd”.

The set of measures presented in the article is mainly aimed at solving a problem facing FEZ “Sughd” and registered as a lack of funding for the development of economic entities in the region, and to stimulate foreign participants in FEZ “Sughd”. An additional measure is to identify areas for development in the region, including the enrichment of the range of finished products destined for foreign countries, ie aimed at increasing the region's export potential.

Минтақаи озоди иқтисоди (МОИ) дар назария ва амалияи муосир ба сифати воситаи ташкили ҳамгироии иқтисодиёти милли бо иқтисодиёти ҷаҳонӣ қабул шудааст, ки бо мақсади таъмини рушди устувори маҳсулоти умумии дохила (МУД) бо истифодаи самараноки захираҳои минтақавӣ созмон дода шуда, минтақаи рушду нумӯ ҳисобида мешавад. Ҳамаи МОИ-ро дар арсаи ҷаҳонӣ ба сифати механизми ташкили фазоии истеҳсолоти саноатӣ муаррифӣ карда истодаанд. Ин ҳолат омӯхтан ва тадқиқи моҳият ва мазмуни мафҳуми МОИ-ро ба масъалаи муҳими назариявӣ бароварда истодааст, ки сабаби таҳқиқот давом дорад.

Дар адабиёти иқтисодӣ маҷмуи таърифҳои МОИ мавҷуд аст ва ин маҷмуи рӯз аз рӯз васеътару чуқуртар шуда истодааст. Гарчанде дар байни олимони ва таҳқиқотчиён ақидаи ягонае оиди ин мафҳум мавҷуд нест.

Тадқиқотчиён Приходько С.В. ва Волович Н.П. МОИ-ро чун ҳиссаи чудонашавандаи масоҳати давлатро мешуморанд, ки дар он низоми маҳсули қонунӣ амал мекунад ва масъалаҳои зерин ба танзим дароварда мешаванд: танзими гумрукӣ; андозбандӣ; литсензияқонунӣ; раводидӣ; фаъолияти бонкӣ; муносибатҳои моликиятӣ ва андозбандӣ, аз ҷумла ҳуқуқи моликият ба замин; пешниҳоду комиссияҳо; идоракунии минтақаи озод. (2с.6). Аз таърифи овардашудаи МОИ бармеояд, ки ин минтақаи маҳсули давлатӣ буда, дар он имтиёзҳои маҳсули қонунию меъёрӣ амал мекунад, ки ба ташкили фаъолияти тичорати истеҳсоли иштирокчиёни ҷараёни тақрористеҳсолкунии васеъ шароити мусоид фароҳам меоварад ва самаранокии ин ҷараёнро имконпазир мегардона.

Мирпочоев Д., Орипов Р. [4] МОИ-ро ҳамчун «қисми маҳдуди қаламрави милли-давлатӣ, ки дар он шароити маҳсули имтиёзнокӣ иқтисодӣ барои соҳибкорони хориҷӣ ва милли амал мекунад (имтиёзҳои гумрукӣ, ичора, андоз, раводид, низоми меҳнат ва ғайра) муайян карданд ва барои таракки

додани саноат ва сармоягузори хориҷӣ шароити мусоид фароҳам меоварад» таъриф медиҳанд. Ин таъриф таърифҳои дар боло овардашударо такрор мекунад ва муайянӣ дохил мекунад.

Шоидарвозова С. [3] МОИ-ро ҳамчун «қисми ҷазои иқтисодии миллӣ тавсиф мекунад, ки дар он чунин системаи имтиёзоҳо ва ҳавасмандгардонӣ барои соҳибкории маҳаллӣ ва хориҷӣ дар назар дошта шудааст, ки бо истифода аз технологияҳои навтарин имкон медиҳад. Бунёди бахшҳои афзалиятноки иқтисодӣ, ки қодир аст таъмини истеҳсоли маҳсулоти дорой технологияҳои оли дар сатҳи ҷаҳонӣ бударо таъмин кунад, ба рушди бомуваффақияти ҳаёти иҷтимоӣ иқтисодии минтақаҳо, ки дар онҳо ҷойгир аст, мусоидат наояд. Дар баробари ин, ҳаёти тижоратии минтақаро муносибатҳои бозориро дар якҷоягӣ бо нақши қисми танзимшавандаи давлат назорат мекунад.

Мафҳуми МОИ ҳамчун «механизми прогрессивии таъмини рушди иқтисодӣ дар минтақаҳои алоҳида буда, гарчанде ки онро ҳамчун маҷмӯи субъектҳои хоҷагидор дар ҳудуди мушаххас, дорой механизмҳои махсуси ташкилию ҳуқуқии фаъолият, гирифтани маҷмӯи имтиёзоҳо тавсиф мекунад. Давлат (давлатҳо), соҳибкдорон ва сохторҳои соҳибкдорӣ, ки дар ин қаламрав фаъолият мекунад, механизми ноил шудан ба ҳадафҳои дар назди минтақа гузошташуда - бунёди соҳаҳои афзалиятноки саноат, ки қодиранд истеҳсоли маҳсулоти хушсифат ва мусоидат ба рушди бомуваффақияти ҳаёти иҷтимоӣ иқтисодии ноҳияҳо дар асоси ҷорӣ намудани техникаи нав ва технологиям прогрессивӣ таъмин мекунад». Муаллиф бо ин таъриф таъкид мекунад, ки таъсиси МОИ амали мақсадноки давлат барои ташаккули марказҳои рушди иқтисодӣ, фароҳам овардани заминаҳои ташкили истеҳсоли молу хизматрасониҳо, ки дар бозори ҷаҳонӣ рақобатпазир мебошад ва имкон медиҳад, дарачаи баланди рақобатпазирӣ, ки минбаъда ба таракқӣ додани иқтисодиёти ҳудуд ва умуман ноҳия нигаронида шудааст, мебошад. Ин ҳама ба он маъност, ки МОИ механизми ноил шудан ба ҳадафҳои стратегии давлат барои муддати дуру дароз, тавассути таҳияи заминаи институтсионалии муайян ва рушди бахшҳои афзалиятнок мебошад. МОИ барои таъмини рақобатпазирӣ иқтисодиёти кишвар шароит фароҳам меорад. Таҳлили мафҳумҳои дар боло овардашуда имконият медиҳад, ки чунин хулоса кунем: МОИ як қисми ҳудуди кишвар мебошад, ки дар он дар муддати муайян (ба муҳлати то 50 сол), бочҳои гумруки барои воридоту содироти таҷизот ва дигар воситаҳо, андозҳои гумруки дар сатҳи ҳадди ақал, кибо қарори Ҳукумати кишвар муайян карда мешаванд, муқаррар карда шуда, тартиби аз сарҳади гумруки гузаштани мол, воситаҳои нақлиёт ва дигар сарватҳо низ содда карда мешаванд, ва низоми имтиёзноки андозбандӣ муқаррар карда мешавад, барои мусодира нашудани моликияти хориҷӣ кафолат дода шуда, ба ширкатҳо, ки дар МОИ фаъолият мебаранд мекунад, доираи васеи имтиёзоҳо дода мешаванд.

Таҳлили таърифҳои зиёди дар боло овардашудаи МОИ имкон медиҳад, ки чунин ақида пешниҳод карда шавад, ки давлат барои ноил шудан ба мақсадҳои мушаххаси стратегӣ дар назди МОИ вазифаҳои мегузорад, ки бояд рисолату фалсафаи мавҷудияти онҳоро инъикос кунад. Хулоса ба фикри мо таърифи умумии МОИ пешниҳод карда шавад, ки он МОИ-ро ҳамчун механизми ноил шудан ба мақсадҳои иқтисодиёти минтақавӣ тавассути ташаккул ва рушди босамари МОИ возеҳу равшан муайян наояд. Ба андешаи мо МОИ бояд як қаламрави мушаххаси алоҳидаи давлат муайян карда шавад, ки дар он ҳукумат барои соҳибкории ватанӣ ва хориҷӣ маҷмӯи имтиёзоҳои гуногун фароҳам оварда, ба онҳо дар ҳалли мушкилоте, ки дар назди МОИ истодаанд, тавассути ҷорӣ намудани теологияҳои наву прогрессивӣ кумак расонад. Сохтори давлатӣ, технология ва усулҳои самараноки идоракунии созмон дода, ба ин васила заминаҳои таъминкунии рақобатпазирӣ моҳо ва хизматрасониҳои дар ҳудуди МОИ истеҳсолшударо дар бозори ҷаҳонӣ ва маҳаллӣ фароҳам оварад.

Таърифе, ки мо пешниҳод мекунем, аз таърифҳои дигари МОИ дар боло баррасишуда бо он фарқ мекунад, ки давлат ҳамчун иштирокчӣ, ки ҳадафҳои стратегии кишварро муайян мекунад, барои ҳар як МОИ ҳадафу вазифаҳои мушаххас гузорад ва тавассути намоёндогони худ иҷрои барномаҳои мушаххасро дар доираи МОИ танзим кунад. Давлат имтиёзоҳо барои иштирокчиёни МОИ бо мақсади ҳавасмандгардонии минбаъдаи онҳо барои ҳалли бомуваффақияти масъалаҳои дар назди МОИ гузошташуда имкон медиҳанд. Ин маънои онро дорад, ки ҳар як МОИ соҳаи фаъолияти мушаххаси худро дорад, механизмҳои ноил шудан ба ҳадафҳои дар назди он гузошташуда ва муҳлате, ки дар доираи он бояд ин вазифаҳо ҳал карда шаванд, муайян карда шудааст.

Таърифи дар боло зикршуда имкони таъсиси қаламрави ягонро тавассути дохил кардани ҳудуди алоҳидаи кишварҳои ҳамсоя ба қаламрави МОИ, ки қонунҳои кишварҳои иштирокчӣ амал мекунад, бо дар назардошти афзалияти санадҳои меъёрию ҳуқуқии байналмилалӣ рад намекунад. Ин порчаи ҳудудест, ки аз порча-қисмҳо чамъ карда шуда, метавонад ҳамчун ҳудуди ягонае, ки дар он таъмини рушди иқтисодии ҳудуд, ки ба ҳудуди ҳамаи мамлакатҳои иштироккунандаи МОИ дахл дорад, қабул шавад. Дар таърифи пешбинӣ гардида таъкид мешавад, ки имтиёзоҳо барои субъектҳои соҳибкдорӣ, ки воҳидҳои дар назди МОИ истодаро тавассути васеъ ҷорӣ намудани техникаи нав, технологияи прогрессивӣ ва усулҳои самарабахши идоракунии ҳал мекунад, дода мешавад, ки дар баробари дигар минтақа метавонанд барои таъмини рақобатпазирӣ субъектҳои соҳибкдорӣ, ки дар бозори ҷаҳонӣ, дар

доираи МОИ фаъолият мекунад, шароит фароҳам оварад то ин, ки онҳо тавонанд сармоя истеҳсол кунанд.

Бояд гуфт, ки созиш додани МОИ эҳтимолияти воридшавии сармояи хориҷиро ба МОИ дар назар дорад, дар айни замон ташкили МОИ имкони иштироки сармояи хориҷиро дар ташкили фуруш дар дохили кишвар ва дар бозори ҷаҳонӣ истисно намекунад, зеро бозори мол ва хизматрасоние, ки корхонаҳои МОИ истеҳсол мекунад (ин аксар вақт дар шакли корхонаи муштарақ амалӣ карда мешавад) аз ҳамаи имтиёзҳо бархурдор мебошанд.

Мо қайд кардем, ки МОИ, ки бо ташаббус ва иштироки бевоситаи ҳукумати кишварҳо таъсис дода мешавад, ба ноил шудан ба ҳадафҳои стратегии иқтисоди миллӣ нигаронида шудааст, ки вазифаҳо ва намудҳои МОИ-ро дар ҳар як ҳолати мушаххас муайян мекунад.

Дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи минтақаҳои озоди иқтисодӣ» ҳадафҳои МОИ дар моддаи 3 зикр шудаанд:

- инкишофи иқтисоди иқтисодию иҷтимоии ҷумҳурӣ, вилоятҳо ва ҳудудҳои алоҳидаи он;
- фароҳам овардани шароити мусоид барои ҷалби сармоя ба баҳши воқеии иқтисодиёт;
- нигоҳ доштани ҷойҳои мавҷуда ва таъсиси ҷойҳои нави корӣ;
- ҷалби техникаи муосир ва технологияҳои инноватсионӣ;
- рушд ва бунёди инфрасохтори муосири нақлиётӣ, истеҳсоли ва иҷтимоӣ;
- баланд бардоштани сифати идоракунӣ, таъмини самаранокии истеҳсолот, инчунин бехтар намудани сифати истеҳсоли молҳо, ки дар бозори ҷаҳонӣ рақобатпазирӣ;
- баланд бардоштани иқтисоди содиротӣ ва рушди соҳаҳои, ки ба ивази воридот нигаронида шудаанд;

- пур кардани бозори истеъмолии дохилӣ;
- фаъол сохтани робитаҳои иқтисодии берунӣ ва минтақавӣ;
- азхудкунии ҳудудҳои нах ва инкишофи шаҳрсозӣ;
- ҳифз ва истифодаи самараноки захираҳои табиӣ барқароршаванда ва барқарорнашаванда;

Аз ин номгӯи мақсадҳо дидан мумкин аст, ки мувофиқи қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи МОИ мақсадҳои охири мувофиқи ба адабиёти муосири иқтисодӣ хеле васеъ ташаққул ёфтааст, ки аз аҳамияти ниҳоят зиёди МОИ барои иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон далolat мекунад.

Тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи минтақаҳои озоди иқтисодӣ» дар Ҷумҳурии Тоҷикистон намудҳои зерини минтақаҳои озоди иқтисодӣ ташкил карда мешаванд:

- саноатӣ (истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ);
- савдо ва тичоратӣ;
- хизматрасонӣ;
- инноватсионӣ, илмӣ- тадқиқотӣ ва ҷорикунӣ навгонӣ.

Бояд қайд намуд, ки мутобиқи банди 7 моддаи 5 Қонуни мазкур таъсис додани минтақаҳои инноватсионӣ, тадқиқотӣ ва конструкторӣ дар баъзе минтақаҳои қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар ҳолатҳои иҷозат медиҳад, ки агар дар соҳаи илмию таълимӣ, тадқиқотӣ, истеҳсоли, инноватсионӣ, марказҳои таълимӣ ва паркҳои технологӣ мутамакказ ҷой дошта бошанд, агар чунин шароит мавҷуд набояд ё нокифоя бошад, дар ин ҳудуд ташкил намудани ин МОИ-ро ташкил кардан ба мақсад мувофиқ нест.

Тартиби ташкили минтақаи озоди иқтисодӣ тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи минтақаҳои озоди иқтисодӣ муайян карда мешавад, ки мутобиқи он мақоми ваколатдор оид ба минтақаҳои озоди иқтисодӣ ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод менамояд, ки ба талаботи қонунҳо дар бораи минтақаҳои озоди иқтисодӣ, ҷавобгӯй бошад.

Мутобиқи банди 2 моддаи 8 Қонуни мазкур барои ташкили минтақаи озоди иқтисодӣ ҳуҷҷатҳои зерин пешбинӣ шудаанд:

- нақшаи ҳудуди минтақаи озоди иқтисодӣ;
- асосноккунии техникаи-иқтисодии таъсиси минтақаи озоди иқтисодӣ;
- асосноккунии самаранокии молиявии ташкили минтақаи озоди иқтисоди.

Баррасии ва тасдиқи лоиҳакунии-техникӣ ин ҳуҷҷатҳо, пешниҳод мекунад, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, иҷозат дода пас аз ташхиси лоиҳа ба як қарор дар бораи таъсиси як минтақаи озоди иқтисодӣ, омодабошӣ дорад, ки ин лоиҳа аз тарафи Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шуда, низомномаи минтақаи озоди иқтисодӣ ва сарҳади ҳудудии он тасдиқ карда мешавад.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар ҳудудҳои алоҳида як қатор МОИ-ҳо таъсис дода шудааст, ки бо кишварҳои, ки бо сабабҳои комилан объективӣ аз ҳамдигар фарқ мекунад, ҳамкорӣ ба роҳ монда шудааст. Дар вилояти Суғд МОИ “Суғд” ташкил дода шудааст, ки дар самтҳои гуногун фаъолият мекунад. [6], ва амалан зиёд шудани ҳаҷми маҳсулоти онро дар ҳаҷми умумии МУД-и ҷумҳурӣ дидан мумкин аст. Ин аъана хеле мусбӣ буда афзудани он талаб мекунад, ки давлат чун иштирокчи ва

созмондиханда ҳар чи зиедтар кӯшиш ба харч диҳад, то,ки фаъолияти самараноки корхонаҳои МОИ таъмин карда шавад.

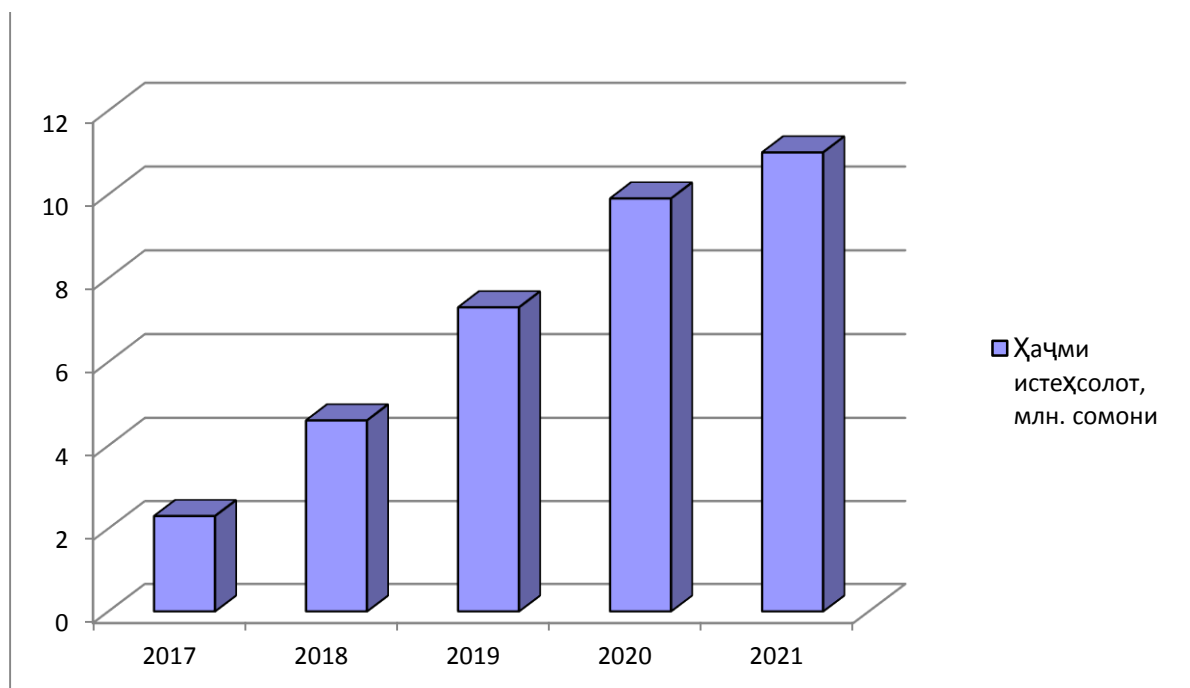

Диаграмма 1- Ҳаҷми истеҳсоли МОИ «Сугд» дар солҳои 2017 - 2021(млн доллари ИМА).

Дар соли 2021 МОИ “Сугд” ба маблағи умумии ҳудуди 98 миллион сомони маҳсулот истеҳсол кардааст.

Дар давраи фаъолияти МОИ «Сугд» 930 ҷои корӣ, аз ҷумла дар саноати масолеҳи сохтмон - 307, мошинсозӣ ва коркарди металл - 223, саноати ҳӯрокворӣ, кимиё ва нафту кимиё ва дар соҳаи хизматрасонӣ - 102 ҷои корӣ таъсис дода шудааст.

Қисми асосии ҷойҳои корӣ дар саноати масолеҳи сохтмонӣ (33 фоизи ҳаҷми умумӣ) таъсис дода шудааст, зеро ҳиссаи он дар сохтори соҳавии сармоягузорӣ низ беш аз 40 фоизро ташкил медиҳад. Дар саноати машинасозӣ ва металлкоркунӣ - 24 фоиз, ё худ 225 ҷои ҳолӣ. Таъсиси ҷойҳои нави корӣ имкон медиҳад, ки сатҳи бекорӣ дар минтақа коҳиш ёфта, ба сатҳи муҳочирати меҳнати таъсир мусбӣ расонад.

Ин маълумотҳо хулосаеро тасдиқ менамоянд, ки сармоягузорӣ ба самтҳои афзалиятноки фаъолияти МОИ «Сугд» ба афзоиши истеҳсоли воридоти маҳсулоти ивазшаванда, инчунин истеҳсоли маҳсулоти нодир, ба вуҷуд овардан ва нигоҳ доштани кадрҳои баландхаттисос мусоидат мекунад, ҷорӣ намудани технологияҳои нав ва ташкили кластерҳои нав, ки ҳамаи онҳо дар якҷоягӣ асоси рушди иқтисодии минтақаро ташкил медиҳанд. МОИ «Сугд» омили рушди робитаҳои иқтисодии хориҷии минтақа бошад.

Тавачҷуҳи махсус бояд ба чунин шартҳо, аз ҷумла ба яке аз ҷолибтарин МОИ табдил додани МОИ «Сугд» аз нигоҳи сармоягузори эҳтимоли, инҳо нишондихандаи иқтисодии бозори дохилӣ, қувваи кории арзон барои иҷрои корҳои таҳассусӣ, мавҷудияти захираҳои табиӣ, дастрасӣ ба бозорҳои минтақавии наздик, инчунин «сиёсати мусоиди сармоягузори кишвар». Бо назардошти дар боло зикршуда, зарур аст, ки ба сатҳи боз ҳам баландтари кафолатҳо оид ба ҳифзи сармоягузориҳои хориҷӣ, рушди инфрасохтори МОИ ва бо мутахассисону роҳбарони баландхаттисос таъмин намудани он, фаъолияти дахлдори табиғоти иттилоотӣ роҳандозӣ шавад, то ки самаранокии МОИ «Сугд».

Ҳангоми муайян кардани доираи МОИ мо аз он баромадем, ки дар ин соҳаҳо дар иқтисодии вилоят на танҳо таҷрибаи истеҳсолӣ, балки таҷрибаи роҳбарӣ ва тичоратӣ (қобилияти кор кардан бо шарикони хориҷӣ, харидорон, инчунин фурушандагон) низ ҷамъ оварда шудааст ва барои таъмини самтҳои талабкардшудаи, идоракунӣ, ки фаъол мебошад.

АДАБИЁТ

1. Авдокушин Е.Ф. Свободные (специальные) экономические зоны / Е.Ф. Авдокушин. – М: Московский университет потребительской кооперации, 2002. - 330 с.
2. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Минтақаи озоди иқтисодӣ».

3. Мирпоччоев Ҳ.А., Орипов О.Х. Самтҳои баланд бардоштани самаранокии ғабӯлияти минтақаҳои озодаи иқтисодӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (дар мисоли озодаи иқтисодии минтақаи озодаи иқтисодии «Суғд»).
4. Свободные экономические зоны в мировом хозяйстве: методологические проблемы организации и регулирования хозяйственного механизма. Научно-практическое пособие / Басенко А.М. и др. - Ростов н/Д., 1998. - 214 с.
5. Сигов Н.Д. Механизм свободных экономических зон - фактор регионального развития / Н.Д. Сигов. - СПб: ЛИСС, 2006. - 178 с.
6. Смородинская Н. Калининградская область как свободная экономическая зона (оценки условий и результатов развития в 1994-1998 годы / Н. Смородинская, А. Капустин, В. Малыгин // Вопросы экономики. - 1999 - №9. - С. 80-107.
7. Шойдарвозова М.С. Минтақаҳои озодаи иқтисодӣ ҳамчун шакли ҷалби сармои хориҷӣ ба иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Душанбе, 2005, 115 с.

LITERATURE

1. Avdokushin E.F. Free (special) economic zones / E.F. Avdokushin. - M: Moscow University of Consumer Cooperation, 2002. - 330 p.
2. Law of the Republic of Tajikistan "On Free Economic Zone".
3. Free economic zones in the world economy. Internet resource.
4. Mirpochchoev H.A., Oripov O. X. Directions of increasing the efficiency of free economic zones in the Republic of Tajikistan (on the example of the free economic zone of the "Sugd" free economic zone).
5. Free economic zones in the world economy: methodological problems of organization and regulation of the economic mechanism. Scientific and practical guide / Basenko A.M. etc. - Rostov n / D., 1998. - 214 p.
6. Sigov N.D. The mechanism of free economic zones - a factor of regional development / N.D. Sigov. - St. Petersburg: LISS, 2006. - 178 p.
7. Smorodinskaya N. Kaliningrad region as a free economic zone (assessment of the conditions and results of development in 1994-1998 / N. Smorodinskaya, A. Kapustin, V. Malygin // Issues of Economics. - 1999 - No. 9. - P. 80- 107.
8. Shoydarvozova M.S. Free economic zones as a form of attracting foreign capital to the economy of the Republic of Tajikistan. Dushanbe, 2005, 115 с.